

Kazuistiky - zrakové postižení:

Níže uvádím tři kazuistiky, dvě jsou vypracovány na základě vyšetření v SPC, jedna ze sledování žáka ZŠ speciální.

Úkol:

Vytvořte jeden společný vzor orientačního záznamového archu pro speciálněpedagogickou diagnostiku, kazuistika č. 1 a 2 Vám napomohou. Pokuste se do archu vnést diagnostické oblasti, na které bychom se měli zaměřit.

Vyhodnoťte u každého případu na základě poskytnutých informací edukační potřeby dítěte/žáka,

Zaměřte se u každého případu na bariéry (v sociálním prostředí, v rámci vrstevnické skupiny),

Vyjádřete se u každého případu k možnostem aktivního zapojení do každodenní aktivity a navrhněte opatření pro další podporu dítěte v prostředí školy a v domácím prostředí.

V případě nejasností mě můžete kontaktovat přes IS MUNI.

Přeji mnoho zdaru, zdraví a vše dobré.

Petra Röderová

MUNI
PED

Masarykova univerzita | Pedagogická fakulta

Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky

A: Poříčí 9, 603 00 Brno

T: [+420 549 49 4189](tel:+420549494189)

E: roderova@ped.muni.cz

Kazuistika č. 1

Osobní anamnéza: Porod proběhl bez problémů. Raný psychomotorický vývoj v normě. Z dokumentace – oční: ODS Astigmatismus hyperop., amblyopia levis, druzae papillae n.II.; ORL: audiometrické vyšetření bilat 35-20dB - pokles v nízkých frekvencích.

Věk v době vyšetření: 4,5

Zápis intervenčního pobytu:

Dívka se zúčastnila intervenčního pobytu poprvé. Cílem pobytu bylo zjistit úroveň jednotlivých oblastí zrakového vnímání, dále pak úroveň samostatnosti, sebeobsluhy, komunikační schopnosti a dalších. Na základě rozhovoru s matkou dívky a přinesených pracovních listů byla zjišťována situace v předškolním vzdělávání. Dle analýzy výsledků činností pracuje dívka s paní asistentkou pravidelně a systematicky. Matka a dívka jsou s paní asistentkou spokojené (kvalitní příprava, citlivý přístup, kreativita, vhodný výběr materiálu a pracovních pomůcek). Dívka také pravidelně dochází na okulomotorická a pleoptická cvičení k odborníkovi.

Práce byla rozdělena do několika částí:

- 1.: úvodní hra: téma Vodní svět: dívka stavěla z měkkých podložek, stříhala a lepila reflexní tapetu, pro rozvoj jemné a hrubé motoriky zařazeno lovení ryb
- 2.: omalovánky, vystřihování, malba vodovými barvami; téma Vodní svět
- 3.: vlastní speciální pedagogické vyšetření: jemná motorika, koordinace oko-ruka, pravolevá orientace, zraková diferenciacce, kresba, rozumové schopnosti
- 4.: návštěva snoezelenu

Spolupráce s dívkou byla velmi dobrá, dívka byla soustředěná a pracovala dle pokynů. Poznává, vyhledává a umí popsat jednotlivé barvy, odstíny (světlý-tmavá) zatím nerozlišuje. Při práci s obrázky vyhledává dva stejné a vytvoří dvojici, zvládá také opačnou situaci, kdy umí označit obrázek, který se od ostatních odlišuje. V knize vnímala a dokázala vyhledat i menší detaily, rozlišovala barvy a tvary bez problémů. Při vymalování mírně přetahuje vyznačené linie, důvod přikládám stále k přirozeně nedokonalé koordinaci vzhledem k věku dívky. Malba vodovými barvami nečinila žádné obtíže, naopak byla v práci se štětcem přesnější. Úchop psacího nástroje velmi dobrý, linie byly již roztřesené. Schopnost grafomotorické nápodoby na papíře není, dívka nedokázala napodobit základní geometrické tvary. Lateralita je vyhraněná: pravá ruka. Při práci s podsvícenou pískovničkou dokázala však napodobit čáry, kruh a srdíčko. Jemná motorika je na velmi dobré úrovni (velmi dobře manipuluje s malými předměty, stříhá, přilepuje). Počítá mechanicky do 5, symboly čísel od 1 do 5 nepoznává. Orientace v prostoru dobrá; nicméně v pravolevé orientaci si dívka není jistá, zaměňuje pravou a levou stranu jak na těle, tak při orientaci na papíře. Nerozumí pojům vedle, před, dole, nahoře, uprostřed. V rámci sebeobsluhy je dívka velmi samostatná, má osvojené základní hygienické návyky (WC, umývání rukou, smrkání), samostatně se nají a obleče. V komunikaci s dospělou osobou je ze začátku zdrženlivá a tichá, potřebuje danou osobu poznat. Během pobytu zvládala odloučení od rodičů velmi dobře.

Kazuistika č. 2

Osobní anamnéza: Porod proběhl v termínu, vyvolávaný. Raný psychomotorický vývoj opožděn: chůze od 1,5 roku, cvičení Vojtovy metody. Z dokumentace – oční: ODS nystagmus hor. et rotat., extropia praecip. Neurologie: zpožděné dosažení předpokládaného fyziologického vývoje. Logopedie: dyslalie. Raná péče: strabismus, nystagmus, astigmatismus, světloplachost, preferuje pravou stranu, zraková ostrost v pásmu střední až silné slabozrakosti, kontrastní citlivost mírně snížena.

Věk v době vyšetření: 5 let 5 měsíců

Zápis z vyšetření:

Výsledky byly získány ze speciálně pedagogického vyšetření, které bylo rozděleno do více dní. Vyšetření bylo provedeno v prostorách SPC a školy: herna a prostory MŠ. Předcházel mu rozhovor se zákonným zástupcem (matkou). Součástí diagnostického procesu bylo posuzování lékařských zpráv a zpráv z Rané péče, která také předala kontakt na SPC.

Informace ohledně výchovně-vzdělávacího procesu poskytla ředitelka MŠ a třídní učitelky, které vyplnily také školní dotazník. První část vyšetření proběhla samostatně bez rodinného příslušníka, druhou etapu v rámci diagnostického pobytu absolvovala dívka za přítomnosti maminky a mladšího bratra. Během vyšetření byly jednotlivé činnosti často střídány z důvodu zachování pozornosti a udržení koncentrace. Při práci s dívkou je velmi důležitý citlivý přístup a vysoká míra motivace.

Dívka pozná, určí a pojmenuje základní barvy a jejich odstíny. Ve skládání barevných knoflíků rozeznává jednotlivé barvy, poskládá podle předlohy. Dívka pozná a umí pojmenovat domácí a exotická zvířata, zná základní geometrické tvary (kruh, trojúhelník, čtverec, obdélník); jejich napodobení zvládá s obtížemi (týká se čtverce a obdélníku). V oblasti jemné motoriky je důležité zaměřit se na rozvoj koordinace a zdokonalení pohybů. Velmi oblíbenou činností během vyšetření byly tzv. motanice. Postavení prstů v úchopu je správné, je však přítomný velmi silný přítlak a křečovitě držení. Úroveň kresby je podprůměrná (upřednostňuje jeden odstín pastelky/fixu, a to většinou světlý; u postavy chybí základní části, celkově je kresba na úrovni hlavonožce); dívka zvládá obtahování vlnek, linií a jednoduchých obrazců; při vymalovávání nedodrhuje obrysy. Lateralita je stále nevyhraněná, při manipulativních činnostech střídá pravou a levou ruku; při psaní používá pravou; vedoucí oko je levé. Rozumí a umí používat pojmy vpravo-vlevo, nahoře-dole, pod-nad. V oblasti sluchového vnímání byly zjištěny jisté deficity (týkají se reprodukce slyšeného – dívka nedokázala zopakovat rytmický vzorec). Komunikační schopnost je na dobré úrovni, hovoří v celých větách. Je přítomna chybná výslovnost hlásek L, R, Ř. Počítat zvládá do 10, pozná a určí symboly čísel do 5. V oblasti sebeobsluhy ovládá samostatně jídlo a pití (používá lžíci a vidličku) a hygienu rukou, osobní hygienu (WC) s dopomocí. Poznává si své oblečení, zvládá se sama obléci/vyvléci.

Kazuistika č.3

Jan, narozen 07/2006

Diagnóza: ROP III, slabozrakost ve středním pásmu, achromazie

lehká mentální retardace

hypotonie, alergie (pyly, srst domácích zvířat)

hyperkinetický syndrom

Osobní anamnéza:

Jan je z prvního těhotenství. Těhotenství bylo v normě, porod proběhl předčasně ve 27. týdnu přirozenou cestou. Porodní délka 32 cm, váha 630 g. Příčina brzkého porodu není známa. Komplikace nastaly po porodu: po krmení prasklo tenké střevo, stomie, oboustranný zápal plic. V důsledku akutního zánětu se neuzavřela srdeční chlopeň, chybí průdušnice. Jan byl uložen do inkubátoru. Po půl roce byl propuštěn z nemocnice. Vysoké horečky nad 40°C se vyskytly vždy po pravidelném očkování. Opožděn v psychomotorickém vývoji – sedá si v 1,5 roce, samostatně stojí ve dvou letech – po půl roce cvičení Vojtovy metody. Vývoj řeči opožděn, první slova po 2. roce. Poté, co mu byla diagnostikována ROP, prodělal operaci sítnice.

Rodinná anamnéza: V rodině není znám výskyt závažnějších vad a onemocnění. Sourozence nemá, otec s rodinou nežije, o syna se nezajímá. Markova výchova spočívá pouze na matce.

Charakteristika:

V dětském kolektivu je rád, přizpůsobí se dané situaci. Bývá často nemocný, má mnoho zameškaných hodin. Každý rok jezdí do lázní. V sebeobsluze je málo samostatný, pomalý, čeká na pomoc ostatních – maminka mu pomáhá s chytáním školních pomůcek, oblékáním, obouváním i s osobní hygienou. Ve škole spoléhá na pomoc asistenta. Maminka mu pomáhá zejména, aby mu všechno netrvalo příliš dlouho, což ji vyčerpává. Ve známém prostředí se Jan pohybuje samostatně, bez obtíží. V novém prostředí je bojácný.

Poté, co byla u Marka zjištěna retinopatie nedonošených, se stal klientem Střediska rané péče SPRP, od 3 let navštěvoval speciální MŠ.

Jan je nyní žákem 5. ročníku ZŠ speciální v Moravskoslezském kraji. Jedná se o školu zaměřující se na vzdělávání žáků s poruchami učení a chování, na děti s mentálním postižením v kombinaci s dalším handicapem a na děti s poruchou autistického spektra. Třidu navštěvuje celkem 7 dětí, Jan sedí v 1. lavici. Ve škole jej baví hlavně vlastivěda a přírodověda. Nemá rád matematiku a český jazyk. Říká o sobě, že má špatnou paměť. K dispozici má osobního asistenta, kterého má i ve školní družině, kterou rovněž navštěvuje. Má vypracován IVP.

Řeč chlapce je hůře srozumitelná – dyslálická. Patrná je neobratnost jazyka. Vzhledem k lehkému mentálnímu postižení při komunikaci dokáže vhodně použít zafixované řečové stereotypy, potíže se vyskytují v nepředvídatelných komunikačních situacích, potíže mu činí pochopení abstraktních pojmů. V řeči jsou časté verbalismy. Narušeno je koverbální chování

- houpe se ze strany na stranu, dělá grimasy, kýve nohama. S lidmi i cizími komunikuje rád, když jej někdo osloví, nestydí se. Navzdory tomu říká, že ve škole nemá kamarády.

Při práci je rychle unavitelný, je nutné často střídat činnosti a prokládat je odpočinkovými aktivitami. Písmo je hůře čitelné, píše pomalu, se značným přitlakem. Písmo je kostřbaté, neleží na řádku. V písemném projevu se objevuje mnoho chyb – vynechává a zaměňuje písmena, plete si velká a malá písmena. Značné těžkosti se objevují v aplikaci gramatických pravidel – shoda podmětu s přísudkem, koncovky podstatných jmen, psaní y,i ve slovech.

Pro čtení – zejména drobnějšího písma např. v učebnici využívá ruční lupu. Dále využívá elektronické texty, zvětšovací software nebo zvětšený černotisk.

V současné době je Jan v péči klinického logopeda a Speciálně pedagogického centra pro zrakově postižené.